

TRYBUNAŁ OBRACHUNKOWY

Europejski Trybunał Obrachunkowy jest odpowiedzialny za kontrolę finansów UE. Jako zewnętrzny kontroler Unii Europejskiej przyczynia się do poprawy zarządzania finansami UE i pełni funkcję niezależnego strażnika interesów finansowych jej obywateli.

PODSTAWA PRAWNA

Artykuły 285-287 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

STRUKTURA

A. Członkowie

1. Liczba

Po jednym członku z każdego państwa członkowskiego (traktat nicejski sformalizował to, co do tej pory było jedynie uznaną procedurą), czyli obecnie Trybunał liczy 27 członków.

2. Kwalifikacje

Członkowie Trybunału:

- wchodzi lub wchodził w swych krajach w skład organów kontroli zewnętrznej lub mają szczególne kwalifikacje do zajmowania tego stanowiska;
- muszą się wykazać niekwestionowaną niezależnością.

3. Mianowanie

Członkowie Trybunału są mianowani:

- przez Radę kwalifikowaną większością głosów;
- na podstawie rekomendacji każdego państwa członkowskiego w kwestii obsadzenia stanowiska przyznanego temu krajowi;
- po zasięgnięciu opinii Parlamentu Europejskiego.

B. Rodzaj mandatu

1. Kadencja

Sześćoletnia, odnawialna.

2. Status

Członkowie Trybunału Obrachunkowego mają takie same przywileje i immunitety jak sędziowie Trybunału Sprawiedliwości.

3. Obowiązki

Członkowie muszą być „w pełni niezależni w wykonywaniu swoich obowiązków”. Oznacza to, że:

- nie wolno im zwracać się o instrukcje, ani ich przyjmować z jakiegokolwiek zewnętrznego źródła;
- powstrzymują się od wszelkich czynności niezgodnych z charakterem ich funkcji;
- nie mogą wykonywać żadnej innej zarobkowej ani niezarobkowej działalności zawodowej;
- jeżeli naruszają powyższe warunki, Trybunał Sprawiedliwości może ich usunąć ze stanowiska.

C. Organizacja

Kolegium wybiera ze swego składu prezesa, którego mandat trwa trzy lata i jest odnawialny.

Trybunał składa się z pięciu izb odpowiadających za konkretne obszary wydatków i dochodów:

- Izba I: Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych
- Izba II: Inwestycje na rzecz spójności, wzrostu i włączenia społecznego
- Izba III: Działania zewnętrzne, bezpieczeństwo i sprawiedliwość
- Izba IV: Regulacja rynków i konkurencyjna gospodarka
- Izba V: Finansowanie Unii Europejskiej i administrowanie nią

Każda izba ma dwa zakresy odpowiedzialności. Po pierwsze, przyjmuje sprawozdania specjalne, specjalne sprawozdania roczne i opinie. Po drugie, sporządza projekty uwag do sprawozdań rocznych dotyczących budżetu ogólnego UE i sprawozdań dotyczących Europejskich Funduszy Rozwoju, a także projekty opinii podlegających zatwierdzeniu przez cały Trybunał.

Trybunał liczy ok. 900 pracowników i mieści się w Luksemburgu.

UPRAWNIENIA

A. Kontrole wykonywane przez Trybunał Obrachunkowy

1. Zakres kompetencji

W zakres kompetencji Trybunału wchodzi kontrola wszystkich rachunków dochodów i wydatków Unii Europejskiej oraz wszelkich organów UE. Trybunał Obrachunkowy przeprowadza kontrole w celu uzyskania wystarczającej pewności co do:

- wiarygodności rocznych sprawozdań finansowych Unii Europejskiej (kontrola finansowa);

- legalności i prawidłowości transakcji leżących u ich podstaw (kontrola zgodności) oraz
- należytego zarządzania finansami.(kontrola wykonania zadań).

2. Metody kontroli

Kontrola prowadzona jest przez Trybunał nieprzerwanie. Może być dokonywana przed zamknięciem rozliczeń w danym roku budżetowym. Podstawą kontroli są dokumenty i w razie potrzeby może być ona przeprowadzana w pomieszczeniach:

- instytucji i agencji UE;
- każdego organu zarządzającego dochodami lub wydatkami w imieniu UE;
- każdej osoby fizycznej lub prawnej otrzymującej płatności z budżetu UE.

Kontrolę w państwach członkowskich przeprowadza się we współpracy z najwyższymi instytucjami kontroli. Jednostki kontrolowane są zobowiązane do przekazania Trybunałowi Obrachunkowemu wszelkich dokumentów lub informacji, które uzna on za niezbędne do tego celu.

Trybunał nie posiada uprawnień śledczych. Zgłasza jednak przypadki nadużyć i korupcji Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), który następnie bada te sprawy.

3. Sprawozdania z kontroli

Po kontrolach Trybunał publikuje:

- roczne sprawozdania w sprawie wykonania budżetu UE oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju, łącznie z poświadczeniem wiarygodności;
- specjalne sprawozdania roczne dotyczące agencji Unii Europejskiej, jej zdecentralizowanych organów i wspólnych przedsięwzięć;
- sprawozdania specjalne dotyczące dziedzin zainteresowania, zwłaszcza kwestii związanych z należytym zarządzaniem finansami oraz ze szczególnymi wydatkami lub dziedzinami polityki;
- Podczas szeroko zakrojonych przeglądów obejmujących tematy związane z polityką i zarządzaniem analizuje się obszary lub kwestie dotychczas nieskontrolowane lub ustala podstawę faktyczną niektórych kwestii (do września 2019 r. przeglądy dzieliły się na kilka kategorii: przeglądy horyzontalne, dokumenty informacyjne i przeglądy punktowe w trybie pilnym).

B. Uprawnienia doradcze

Zgodnie z art. 287 ust. 4 TFUE pozostałe instytucje w dowolnym momencie mogą wystąpić do Trybunału o wydanie opinii. Opinia Trybunału jest obowiązkowa, kiedy Rada:

- przyjmuje rozporządzenia finansowe określające procedurę ustalania i wykonywania budżetu oraz przedstawiania i kontrolowania rachunków;
- określa sposoby i procedurę, według których zasoby własne UE są udostępniane Komisji;

- określa reguły dotyczące odpowiedzialności kontrolerów finansowych, urzędników zatwierdzających i księgowych lub;
- przyjmuje środki na rzecz przeciwdziałania nadużyciom finansowym.

POŚWIADCZENIE WIARYGODNOŚCI A POZIOM BŁĘDU

Audytorzy wydali opinię bez zastrzeżeń na temat wiarygodności rozliczeń UE za rok 2018, lub je zatwierdzili, jak to ma miejsce w przypadku każdego roku począwszy od 2007 r. Dochody w 2018 r. (podobnie jak w 2017 r.) były wolne od istotnych błędów.

Duża część wydatków w 2018 r. również była wolna od istotnych błędów. Dlatego też trzeci rok z rzędu Trybunał wydał opinię z zastrzeżeniem (a nie negatywną) w sprawie prawidłowości transakcji leżących u podstaw rozliczeń (trzeci raz od czasu, kiedy Trybunał rozpoczął sporządzanie rocznego poświadczenia wiarygodności w 1994 r.). Ogólnie rzecz biorąc, w ciągu ostatnich dziesięciu lat odnotowano znaczną poprawę: w latach 2006-2011 Komisji udało się poprawić zarządzanie finansami i obniżyć poziom błędu z 7 % w 2006 r. do 3,9 % w 2011 r. Poziom błędu wzrósł w 2012 r. do 4,8 %, jednak od tego czasu co roku spada (4,7 % w 2013 r., 4,4 % w 2014 r., 3,8 % w 2015 r., 3,1 % w 2016 r. i 2,4 % w 2017 r.), z niewielkim wzrostem w 2018 r. (2,6 %).

W sprawozdaniu za 2018 r. Trybunał podkreślił, że niektóre problemy się utrzymują, zwłaszcza gdy płatności z budżetu UE są dokonywane beneficjentom na podstawie ich deklaracji wcześniej poniesionych kosztów, co może podlegać złożonym przepisom. Ponieważ wieloletnie ramy finansowe (WRF) 2014-2020 dobiegają końca, Trybunał podkreślił także, że niewielki wskaźnik absorpcji funduszy strukturalnych i inwestycyjnych może wyrzucić presję na zapotrzebowanie na płatności na początku nowych WRF. Ponadto fakt, że budżet UE wspiera gwarancje do kwoty 92,8 mld EUR, prowadzi do zwiększonej ekspozycji na ryzyko. Obie kwestie należy uwzględnić w przyszłych WRF.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Trybunał Obrachunkowy powstał w 1977 r. z inicjatywy Parlamentu Europejskiego. W 1993 r. uzyskał status instytucji UE. Od tamtej pory wspiera Parlament i Radę w pełnieniu funkcji kontrolnej w zakresie wykonania budżetu. Sprawozdania roczne i sprawozdania specjalne stanowią dla Parlamentu podstawę procedury udzielania corocznego absolutorium.

Członkowie Trybunału przedstawiają swoje sprawozdania na posiedzeniach komisji (Komisji Kontroli Budżetowej Parlamentu Europejskiego (CONT) oraz komisji specjalnych), a także odpowiadają na pytania posłów do PE. Co roku Trybunał Obrachunkowy i parlamentarna komisja CONT odbywają kilka posiedzeń, podczas których członkowie komisji CONT omawiają z członkami Trybunału priorytety polityczne, roczny program prac Trybunału, szczegółowe uzgodnienia dotyczące współpracy itp. Raz w roku prezes Trybunału uczestniczy w posiedzeniu Konferencji Przewodniczących Komisji Parlamentu Europejskiego, aby przedstawić roczny program prac i zachęcić wszystkie komisje do przedstawienia propozycji odnośnie do następnego okresu programowania. Ponadto Parlament w swoich corocznych

rezolucjach w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Trybunału wysuwa propozycje dotyczące tych kwestii.

Należy też odnotować, że komisja CONT przeprowadza przesłuchania kandydatów na członków Trybunału. Ponadto Trybunał wspomaga posłów swoją fachową wiedzą przy przygotowywaniu przez nich projektów aktów ustawodawczych dotyczących kwestii finansowych.

Michaela FRANKE / Rudolfs Verdins
05/2020

